

אור הפרשה

י"ל ע"י מוסדות אור דוד בראשות הר"ג דניאל זר שליט"א

כ"א טבת תשפ"ב • גליון 190 • פרשת שמות

זמני שבת קודש

רבנו תם	מוצאי שבת	הדלקת נרות	תל אביב
17:43	17:20	16:20	ירושלים
17:48	17:25	16:19	חיפה
17:40	17:18	16:17	

שבת שלום ומבורך!

העלון טעון גניזה

הרה"ג דניאל זר שליט"א
ראש הישיבה המוסדות

הילולת הצדיקים

נלמד מדרכם של הצדיקים רבי יעקב אבוחצירא והרמב"ם

מילה טובה

זעקה היא אחת מצורות התפילה, אך יש לה עוצמה ייחודית. כל תפילה היא רגע מרגש, בו יהודי זוכה לפתוח את מצפונו לבבו ולשפוך את שיחו לפני בוראו. אך ככל שהתפילה הזו היא מנקודה של 'זעקה', ככל שהתפילה נישאת מעומק הלב ומתהום ההרגשה, יש לה עוצמה מיוחדת וכח אדיר יותר, והיא מגיעה למקום גבוה ונעלה עוד יותר.

הגילוי הזה נחשף בפרשת השבוע, המתארת את שעבוד בני ישראל במצרים. עם שלם השרוי בגלות, נדרף על לא עוול בכפו, עובד בשארית כוחותיו אצל המצרים הנוגשים בו ללא רחם. במצב כזה, לא ניתנה להם אפילו הזכות להתפלל, לא היתה להם אפשרות להתרכז, לא היה בכוחם לארגן מעמדי תפילה נשגבים, הם אפילו לא מצאו זמן להתפלל.

אבל יש משהו אחד שהם עשו, ודווקא הוא שבר את כל המחיצות והביא את תפילתם אל בורא עולם: הם זעקו. זעקה היא אנחה קורעת לב, שאין לה כללים, אין לה גבולות, אין לה סדר ואין לה נוסח. זעקה היא אנחה כבידה הכוללת את כל הכאב והצער, המכילה את עומק הפחד וחרדת ההמשך, המקיפה את הזעק והפורצת ממנו החוצה בתרועה נרגשת.

זוהי הזעקה, שהיה ניתן לחשוב שהיא תפילה פחות טובה, שכן היא לא נאמרת בציבור, לא בנוסח קדום, לא לאחר הכנה גדולה, ובוודאי שלא במסגרת של בית כנסת. היא פשוט זעקה קורעת לב, אנחה המשברת מחיצות. 'אוי' כזה שפורץ מתהומות הלב, וכולל בתוכו את כל רגשות הכאב ובקשות הפיתרון, את כל הצער שבייסורים ותחנוני הישועה.

זהו הרגע ליטול בפינו את כח הזעקה ולפעול באמצעותו. להיאנח פעם אחת מכל הלב, לבכות על שאין ריכוז ואין כוונה, אין תחושה ואין התרגשות. לזעוק מעומק הנשמה על המצב שנוצר, על הלב האטום, על השכל המבלבל, על האובדן החושים ותעייית המחשבות. כדי לזעוק לא צריך כל תנאי, צריך פשוט לזעוק!

מלידה, ושמו עליו סממנים שונים והוא התרפא. מה עשה הרמב"ם? הוציא לו בד ושאל אותו באיזה צבע הבד? אמר לו אדום. אמר להם הרמב"ם, אם הוא עיור מלידה אין הוא יודע איזה צבע זה?

רבינו יעקב אבוחצירא זיע"א, קודש הקדשים, שמשחר טל ילדותו היה מוסר נפש בלימוד התורה, היה מסתגר יום ולילה באהבת התורה, והיה מתענה משבת לשבת ממש, לא אכל כל השבוע, והרבה בתפילות וסיגופים, להתרחק מתענוגות העה"ז ולהרבות בתענוגות העה"ב בתורה ותפילה וגמילות חסדים. ידוע, שאחד הדברים שהיה מוסר נפש עליהם, זה שהלך מעיר לעיר במרוקו לאסוף כספים לצדיקים, **כל חייו היו לימוד התורה אבל הוא ידע מה זה לעזור לנזקקים.**

היה לו שכן לרבי יעקב, שהיה רואה כל לילה אורות גדולים בביתו של רבי יעקב. אמר לו ר' יעקב אל תסתכל, זה מסוכן עבורך. לילה אחד היה אור מיוחד מאד והשכן לא התאפק והביט אל האור, ורח"ל נעשה סגי ניהור. הלכו בני המשפחה שלו לרבי יעקב וביקשו רחמים עליו, הוא אמר להם הרי הזהרתי אותנו, לאחר שקיבל עליו שוב לא להסתכל העביר רבי יעקב ידו הקדושה על פניו והוא חזר לראות.

בנו, רבי מסעוד, שהיה אביו של הבבא סאלי, זיע"א, בא לפני אביו רבי יעקב ורצה ללמוד ממנו קבלה, אמר לו אביו עליך קודם ללמוד לבדך אח"כ תבוא אלי. ישב רבי מסעוד זמן רב עמל ויגע עד שחיבר חיבור של כוונות בקבלה, ואמר לאביו הנה למדתי. קרא רבי יעקב בכתבים ואמר לרבי מסעוד, בני אם חכם לבך ישמח ליבי גם אני. אולם דע לך, כי כל הכוונות שכתבת אני מוכן אותם בשעה שאני מריח את הטבק! אפשר להבין באיזה דרגות מדובר? ואמר לו עוד רבי יעקב לבנו, דע לך כי כל הכוונות הכתובים בספרי האר"ז גם אם תמלא את החדר הזה בניירות מהתקרה עד הרצפה לא תגיע לכוונות שכתובים שם. **אבל מי שזוכה, מהשמים מגלים לו הכל.** גילה לנו בזה על דרגתו הנוראה, ככתוב במשנה רבי מאיר אומר, כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה וכו' ומגלין לו רזי תורה.

שנזכה ללמוד מהצדיקים וללכת בדרכיהם הקדושים אמן!

שבוע התקיימה הילולת הצדיקים רבי יעקב אבוחצירא והרמב"ם הקדושים! צריכים להבין ולדעת, שכל המטרה של הילולא, זה כדי ללמוד מדרכם ומעשיהם, בבחינת "והיו עיניך ראוות את מורייך", לדעת להיכן לשאוף, לא לעשירות וקריירה ולא לחכמות נכריות, רק ביראת ה' כל היום, לשם יהיו כל מאווינו ושאיפותינו.

מן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, אין לו שום משרה ציבורית, וכל העולם באים להתייעץ איתו, קודש קדשים. איזה כבוד גדול מכבדים אותו. בפוליטיקה, כשאדם על הכסא מכבדים אותו, יורד מהכסא לא מכירים אותו. **ספר תורה בין אם הוא בהיכל ובין הוא על השלחן תמיד מכבדים אותו. תלמיד חכם זה ספר תורה, ובפרט צדיקי הדורות.**

אשרי מי שמקבל עליו קבלה טובה בוודאי זו זכות עצומה בשבילו שמתחזק מהצדיקים והולך בדרכם.

הרמב"ם הקדוש - אין יום בעולם הישיבות, אין שעה, שלא הוגים בתורת הרמב"ם, בקושיות ובתירוצים. מאות ספרים חוברו להבין את דבריו ודקדוקיו והשמטות הרמב"ם, כמעט ואין ספר שנתחברו עליו כה הרבה ספרים כמו היד החזקה להרמב"ם.

החיד"א הקדוש כתב, שביום שסיים הרמב"ם את ספרו, חלם שאביו בא לבקר אותו, יחד עם עוד אדם ישיש. שאל את אביו מי זה אשר איתך, אמר לו זה משה רבינו שבא לראות את החיבור שחיברת, עיין משה רבינו בספר ואמר לו משה רבינו ישר כוחך על החבור הגדול שחיברת.

היה צדיק אחד, מגדולי האדמו"רים, שביקש בתפילה שיתנו לו את היראת שמים של הרמב"ם. אמרו לו, אי אפשר לך להחזיק מעמד ביר"ש של הרמב"ם, אמרו להם אעפ"כ אני רוצה. נתנו לו את היר"ש של הרמב"ם ובו במקום הוא התעלף, לא יכול היה להחזיק מעמד.

אמרו לו אח"כ לאותו צדיק, היראת שמים שקיבלת זה היראת שמים של הרמב"ם בשוק, אם היית מקבל את היר"ש של הרמב"ם בבית כנסת היית מסתלק ומתמיד.

ידוע, הרמב"ם היה במצרים, וחכמתו עמדה לו בחצר המלכות. והיו לו ויכוחים גדולים עם חכמי האומות, פעם התווכחו, אם עיור מלידה אפשר לרפא, הרמב"ם אמר שאי אפשר לרפא אותו והם הרופאים התווכחו איתו, הביאו איש שאמרו עליו שהוא עיור

מתוך דרשתו השבועית של הר"ג דניאל זר שליט"א
המתקיימת בכל זום רביעי בשעה 22:00 בישיבת אור דוד

ההקדשה השבועית

לימינו
יידן חיה בת הדס
יוסי בן הלן
צורי בן רחל
דייזה בת חוה

לישיק
בנימין בן חסיה
אלדד בן חוה
ססיר בת עליזה
לידך בת עליזה

הצנים הם אהם לתקיים
אלפי טלמי צארי השרשר
הנאחזתםם אז לעיני קדושתם
התקשרות עכשית: 05-04-000-000

לחובלת
אסף בן חיה
רושין בן דיה
אלעד בן ענה
אלדד בן יודנה

לעילוי נשמות
שלמה בן ג'ון
סילית בת חנה
חן בן חיה
שמעון בן יילנה
יואב בן חנה

סיפור לשבת

הרב צבי נקר

חסד שחוזר בחזרה

יהודי יקר, שישב שבעה על אביו ל"ע, סיפר את ששמע מאחד המנחמים בימי השבעה, וכך הוא מספר:

באחד מימי השבעה, הגיע לבית יהודי כבן שבעים. הוא דיבר ממפתן הדלת והצליח לסקרן את כולנו. אחר כך נכנס, התיישב ודיבר, כשכל בני המשפחה מרותקים למשמע אוזניהם.

"האמת היא, שהיה מגיע לכם לרשת עכשיו אלפיים דולר, אך אני מוריש לכם סיפור על אביכם", כך הוא אמר.

נדהמנו. אבא שלי היה אדם דל אמצעים ממש, ופתאום מגיע יהודי זה ומספר שהוא חייב לאבא אלפיים דולר. נדרכנו, והאיש החל לספר:

"הייתי בן שלושים, צעיר ומצלח, כשאבא שלכם הגיע אלי. יהודי די מבוגר, ששרד את ימי השואה, הקים משפחה וכעת הוא מנסה לחפש אחר עבודה כדי לפרנס את משפחתו. אני הייתי בעל מפעל גדול למזון, אדם עשיר, צעיר ומצלח. אבא שלכם הגיע אלי שחוח, עיף ממשא החיים, אבא לילדים קטנים שעליו לפרנס. הוא התחנן אלי שאקבל אותו לעבודה, והסכמתי. לא עשיתי זאת מפני שריחמתי עליו, אלא מפני שאז לא הייתה תחרות כל כך גדולה בשוק. מפעלים רבים פרחו ושגשגו, ומי שחיפש עבודה, צלחה ידו ובדרך כלל הוא מצא. כך נכנס אבא שלכם לעבודה אצלי במפעל. הוא התגלה כאדם חרוץ ברוחו, בעל כוונתו טובות רבות, אבל כמעט בלי כח פיזי לעבודה. בשלב הזה כבר ריחמתי עליו, כיון שאבא שלכם ניגש אלי ואמר שהוא מוכן לעבוד בכל סכום שהוא, העיקר להביא הביתה כסף בסוף החודש. התאמתי לו משכורת מיוחדת ובהתאם גם תפקיד די קל. מה היה בדיוק התפקיד הזה? ובכן, אבא שלכם היה בעצם מנהל עבודה, אבל כזה שדואג שהכל תקין ובסדר. הוא הסתובב במפעל הלך ושוב, לוודא שהמכונות פועלות כראוי, שהפועלים עובדים, שהכל נעשה כשורה. המפעל היה גדול למדי, ודרש בכל פעם סיבוב של חמש דקות. אביכם היה הולך עשר דקות במפעל, נח חמש דקות ושוב מסתובב. לפועלים האחרים היה ברור שהתפקיד 'נתפר' בדיוק עבור אבא, אבל הוא כלל לא סבר כך. הוא הסתובב ברצינות ועשה את מלאכתו נאמנה. המפעל עסק ביצור חלב, והיה ברור לכל שאסור להכניס מאכלי בשר לאזור העבודה ולמפעל בכלל. חלק מתפקידו של אבא שלכם, מלבד שדאג לכך משגיח הכשרות, היה לוודא שבמשך כל הזמן לא נכנס מאכל בשר למפעל. הוא עשה את תפקידו במסירות רבה, הוא לא התרשל ולו לרגע אחד בלבד. אך אני כל הזמן הרגשתי שאני עושה עימו חסד בכך שאני נותן לו משכורת, כי בסך הכל המפעלים, שלא כמו היום,

היו ברובם דיניים ודרשו יותר כח פיזי, דבר שאבא שלכם לא היה בנוי לו כלל. במפעל עצמו עבדו ערבים בימים הטובים ההם. הם היו חלק בלתי נפרד מכל מפעל באשר הוא, הם נהגו לאכול ארוחת בוקר בשעה אחת עשרה, בעוד שהיהודים סעדו בשעה עשרה.

יום אחד, בו נעדרתי מהמפעל, ניצלו הפועלים הערביים את ההזדמנות ואמרו לאבא שנתתי להם אישור לאכול במפעל. אבא בדק את המזון, ולכאורה לא נראתה כל בעיה - פיתות וחומוס, זה מה שהם קנו וביקשו להכניס. אבל אבא שלכם היה זהיר, הוא שם לב למשהו חשוד, ובכל אופן החליט לעקוב אחריהם. הוא עמד בדממה בצד ואז גילה את אשר חשש, אחד מהם הוציא מהשקית נקניק בשרי ועמד לכבד בו את חבריו. אבא ניגש אליהם בזריזות, אלא שאז התרחשה תקלה מצערת. הפועל נבהל כשראה את אבא, הוא ידע שתפקידו להשגיח גם על נושאי הכשרות על מנת לעזור למשגיח, והוא גם ידע היטב את כללי המפעל המחמירים. כשראה את אבא ניגש אליו, הוא השליך במהירות את שקית הנקניק הפתוחה הצידה, כך שחלק ממנה הגיע למכונה המערבלת את המזון. בלי להכביר במילים, אבא שלכם עצר מיד את המכונה הראשית, הוא הפסיק את הוריימה של מוצרי המזון, וכך הציל את שאר המכונות, וכך בדיוק הוא הציל את המוני היהודים מאכילת בשר וחלב. הוא פעל בקור רוח, הוציא את הפועלים החוצה וטלפן אלי הביתה כדי ליידע אותי במצב.

אני לא יכול לתאר את ההיסטריה שאחזה בי.

קודם כל, תארו לעצמכם שאם אבא שלכם לא היה מגלה את הענין של הנקניק, הייתי אני מכשיל את הרבים, ה' ישמור ודבר שני, שהוא משני לחלוטין וקשור לעניין הכספי, שהיה כרוך בהגעת הקערה עם המערבל הגדול, וכן הלאה לגבי כל המפעל. בקיצור, מדובר בנזק כספי שלא ניתן לשער אותו. אך אבא שלכם הציל אותי, הציל אותי מלהחטיא את הרבים, הציל את כספי, הציל את המפעל ואת עתיד. אבא שלכם זכה לשבחים רבים, לא רק מפי, אלא מכל מי ששמע על פעולתו המסורה. הוא הרי היה היחיד שקיבל ברצינות את העבודה שלו, ובזכות רצינותו זו - הצליח לגלות את אשר קרה. אני ושאר העובדים ידענו כל הזמן שמדובר בסך הכל בעובד שצריך משכורת ועל כן נותנים לו עבודה קלה, צדקה של ממש. אבל הוא היה שווה את כל המשכורת של כל העובדים שלי. אחרי כל הסיפורים הרבים שהתרחשו במפעל

כתוצאה ממקרה זה, קראתי לאבא שלכם הצידה, הוצאתי מהארנק אלפיים דולר ונתתי לו אותם כאות הוקרה על מסירותו. הוא היה המום. הוא הביט בכסף כמעט בעלבו. "מה זה?" שאל בשקט.

"זו תשורה על כך שהצלחת לתפוס בזמן את ה...." אבא שלכם קטע אותי באמצע ואמר:

"זה היה תפקידי, לשמור לכן אתה משלם לי. מה פתאום אלפיים דולר נוספים?"

"כאות מתנה שתפסת את ה...." התחלתי לומר שוב. אבל אבא שלכם קטע אותי בחוסר סבלנות:

"זה היה תפקידי, לכן גם שילמת לי עד עכשיו, כדי שאם ובמקרה משהו יקרה אני אהיה אחראי. הכסף הזה בשום אופן לא מגיע לי."

נדהמתי. ידעתי היטב שאבא שלכם צריך את הכסף, ולא הבנתי מדוע הוא לא לוקח אותו. אבא שלכם נימק את החלטתו בכך שהוא לא לוקח מתנות. סך הכל הוא עשה את תפקידו ועל כן לא מגיע לו שום אות הוקרה מיוחדת. בכל אופן החלטתי לשלוח את הכסף, כי ידעתי עד כמה הבית דל אמצעים ומשווע למעט מזומנים. שלחתי שליח שיביא את המעטפה עם הדולרים. הנחיתי אותו למסור את המעטפה לאבא שלכם, וללכת מיד. בתוך המעטפה היה דף ברכה עם דברי הוקרה לאבא שלכם, וכמוכן הדולרים. למעשה, כמעט ושכחתי את הסיפור הזה שהיה עם אבא שלכם, כיון שאז, אם זכור לכם, עברתם דירה ואבא שלכם פנה לעבודה אחרת. בתוך ליבי נשאר הזיכרון אודות ההצלה הגדולה, אבל לא מעבר לכך. והנה, לפני יומיים הגיע אלי שכני והושיט לי מעטפה לבנה. אני מסתכל עליה ושואל את עצמי מאיפה היא מוכרת לי. השכן אמר, שמישהו אמר לו למסור אלי את המעטפה הזו לאחר שימות. כעת הוא נפטר והוא ממלא את שליחותו. לקחתי את המעטפה, פתחתי אותה וגיליתי כסף עם דף ברכה. קראתי ונזכרתי. קראתי והשתוממתי. הגעתי לכאן לספר לכם איזה אבא צדיק היה לכם. כמה נזהר שלא לקחת כסף שאולי לא מגיע לו. למרות שהבאתי לו את הכסף כהוקרה ובמתנה גמורה, הוא לא לקח. אתם יודעים באיזו דלות ופשטות הוא היה שרוי כל ימי חייו, ובכל אופן, מעולם לא פתח את המעטפה, הוא החזיר לי את הכל.

"הפועל נבהל כשראה את אבא, הוא השליך במהירות את שקית הנקניק הצידה...."

ימי שובבי"ם

מהם ימי שובבי"ם ומדוע מתענים בימים אלו, והאם גם היום צריך להתענות?

א. ימי השובבי"ם הם תקופה של מספר שבועות, אשר על פי תורת הסוד ראוי לתקן בהם פגמים רוחניים, בעיקר בתחומים של שמירת העיניים, שמירת הברית וכדומה. מדובר בשישה שבועות שבהם קוראים את פרשות השבוע: שמות, וארא, בא, בשלח, יתרו, משפטים, (בשנה מעוברת מוסיפים שני שבועות נוספים: תרומה ותצווה, ואז נקראים שבועות אלה בשם: 'שובבי"ם ת"ת')

ב. תקופת ה'שובב"ים' תופסת מקום של כבוד בלוח השנה היהודי. היא תקופה מיוחדת מאוד, ומקורה הוא בספרי 'תורת הסוד' – כלומר, בספרי הקבלה ובספרי החסידות והמוסר המצטטים את ספרי הקבלה. המקור הקדום למנהג השובבי"ם מצוי כבר ב"לקט יושר", (עמ' 116, דפוס ברלין) שהיה תלמידו של "תרומת הדשן", וכן בספר "הלכות ומנהגי רבנו שלום", רבו של המהרי"ל. יותר מאוחר, האר"י הקדוש (שער המצוות פרשת שמות) גילה שימים אלו מסוגלים לתיקון התאוות, ובפרט תיקון הברית, ולפיכך נוהגים להתענות בימי שני וחמישי.

ג. בספרי החסידות מובאים דברים מרוממים על אודות ערכם של ימים אלו. מובא שם ששובבי"ם הם כמו עשרת ימי תשובה, וזהו זמן שמקובלת בו התפילה כמו בעשרת ימי תשובה. מטרת ימי השובבי"ם לתקן את המידות, לקדש את החושים ולשמור את האדם מעצבות, מכעס ומגאוה.

ד. בעבר רווח מנהג לצום בימי השובבי"ם או בחלקם. ה"מאירי", בחיבורו על התשובה, הזכיר שנוהגים להתענות בתקופה זו, והטעם לכך הוא שבתקופת החורף הימים קצרים וקל יותר להתענות, ולכן "ניצלו" ימים אלו לתעניות.

ה. בעבר, נהגו רבים מעם ישראל לצום בימי השובבי"ם. היו שצמו כל יום, מהבוקר עד הלילה, לאחר רדת החשכה שתי ואכלו כרגיל ולמחרת שבו לצום, יום ועוד יום, עד סוף תקופת השובבי"ם. עם זאת, כבר לפני מאות שנים היו גדולי עולם שטענו כי הצומות המרובים אינם מתאימים לבני הדורות האחרונים, הם מחלישים את האדם, ומשבשים את סדר היום התקין, מה שבסופו של דבר פוגע בבריאות, בפרנסה ובלימוד התורה.

ו. לכן הנהיג הגאון מוילנא כי מי שרוצה לכפר על עוונותיו ינהג בימי השובבי"ם 'תענית דיבור'. כלומר: יאכל וישתה כדרכו, יתפלל וילמד תורה כדרכו, אבל יקפיד שלא לדבר דברים בטלים במשך כל היום. במובן מסוים, הקושי של הימנעות מוחלטת מדיבור שאינו לימוד תורה, קשה יותר מההימנעות ממזון ושתייה – ועל ידי הקושי הזה אנחנו מסגפים את עצמנו ומכפרים על החטאים שלנו, מבלי לפגוע בבריאות ובסדר היום התקין.

ז. כן קיים מנהג לקיים בימים אלו תענית דיבור, ולהקפיד במיוחד להימנע מדיבורים אסורים. רבים מאוד נוהגים בימים אלה להרבות בתשובה, תפילה וצדקה ובפרט בלימוד תורה.

ח. כתבו הפוסקים שבדורות שלנו, שהאנשים חלשים יותר, יש למעט בצומות ובסיגופים ותחת זה להתחזק בניצול הזמן ללימוד תורה בשקידה. וכן כתב הרב קוק זצ"ל (אגרות תשובה ח"א איגרת עג), "... עיקר העבודה בארץ ישראל אינה בדרך של סיגוף ותעניות ובהתנגדות לכוחות הטבעיים שה' נטע בנו אלא אדרבה לנצל אותם ולהשתמש בהם לקדושה ולעבודת ה'..."

ט. אמנם ודאי שאין לשלול דרך זו, אלא שאין זו הדרך המרכזית. את עיקר כוחות הנפש יש להשקיע בהתחזקות במידות טובות, בשקידה בתורה בדקדוק במצוות ובעבודת התפילה.

י. הגר"א היה מייעץ לבעלי תשובה להתייעב בלימוד התורה, ובמקום לצום עדיף תענית דיבור. בפרט לאדם שמרבה להיכשל בלשון הרע וכד' יש בכך עניין מיוחד. גם בכך אדם צריך לשקול מעשיו בחכמה ולשים לב לכך שהוא מקבל תוספת כוחות ומרץ בעבודת ה' ולא נכנס לעצבות וכד', כי אז יצא שכרו בהפסדו.

יא. בשנים האחרונות קמה תנועה רחבה ללימוד הלכות טהרת המשפחה בתקופה זו. בדורות נפוצים מאוד שיעורים בשולחן ערוך חלק "יורה דעה". מורי הוראה מוסרים שיעורים כמעט בכל עיר ומטרתם לעורר את הציבור לדקדק במצוות אלו.

חינוך ילדים הרב אהרן פרידמן

שאלת השאלות-מדוע?!

כדי לעמוד ביתר בהירות על ההשלכות של חוסר הסבלנות של ההורים להבין לרגשי ילדיהם-ברצוני להביא אי אלו דוגמאות היפות לצורך ההמחשה, אם כי האמת אינה נעדרת מהן והמציאות עליה הן שעונות משמשת להם כבסיס עובדתי.

בבוקר בהיר אחז, ילד מתחפר במיטתו ואינו רוצה ללכת ל"חדר". ההורים, כ"מבינים" של ממש, נוטים להניח שעצלות או רפיון עומדים מאחורי הנסיון הנואל להישאר בבית. ההורה, שפקחות "יתירה" מסתרת בקדקדו, חפץ שאף בנו ידע איזה אב חכם יש לו, והוא משער גם בקול, ש"בטח יש איזה מבחן חשוב שהילד לא התכוון לקראתו כראוי". מתוך הבנה זו, הוא עושה את המתבקש מעמו ומכריח את הילד לקום להתלבש וללכת ל"חדר". הוא אף מלווה את הילד בחיבה מופגנת לטנדר ומסביר לו בדרך, עד כמה הוא שמח שהוא יודע להתגבר על עצמו וללכת ללימודים, למרות הקשיים והיצר הרע וכו'.

אבל האמת עלולה להיות שונה לגמרי. בהחלט יתכן, שהילד מאוד רוצה ללכת ל"חדר". אם יש מבחן באותו יום, אפשר וזהו מבחן שהילד התכוון לקראתו כה הרבה, והוא מאוד היה רוצה להשתתף בו ולשפר את ציוניו בתעודת סוף השנה... אולי אפילו יש באותו יום איזו פעילות חברתית, שגם ילדים הנוהגים להתחלות משאירים ביום זה את "מחלתם" על המיטה הריקה. מדוע אם כן ניסה הילד להתחמק מללכת לחדר? מה שיצר את המחוסם הרגשי שהניא את הילד מן ההליכה ל"חדר", עלול להתגלות בדמותו של חבר שמציק לו ומתעלל בו בצורה אכזרית, או בצורתם של קבוצת ילדים מן הכיתה המקבילה שבחרו בו כ"קרבן" נוח לרדיפות והצקות, מן הסוג שרק ילדים יודעים להמציא...

אבל מהיכן נעלה על העקבות הללו, המצדיקים את תחושת הפחד של הילד, באם לא ביררנו עמו את הגורמים לתחושת החרדה הכה מוחשית מן ההליכה ל"חדר"-מאחר ולא יצרנו עמו קשר של אימון?!

גם הורים מוצלחים ומנוסים, עלולים להתקל בצהרי אחד הימים, בילדם הקטן המתמרמר בקולניות מופגנת, ש"אף אחד בבית הזה לא אוהב אותי! כולם שונאים אותי ומבקשים את רעתי!"... אפשר כמובן להתגלגל מצחוק מול טיעוני התמרמרות מסוג זה, ולהראות לכולם עד כמה טיפשי ומגוחך להציג מסכנות כזו. אבל, מה לעשות ובצחוק מגוחך אי אפשר להחכים ילדים טפשים. ובכלל, האם מתגובה כזו, יסיק הילד שאנו כן אוהבים אותו?!

אם במקום זאת, נפתח שיחה ישירה עם הילד ונשאל אותו-מתוך הפגנת אכפתיות אמיתית-מה מביא אותו לחשוב כך, או איך אמורים בני הבית לנהוג כלפיו כדי לשנות את תחושתו המתסכלת? הרי סביר להניח, שהוא יתן לנו קצה חוט, שבאמצעותו נוכל לנסות לתקן את הלך מחשבתו המוטעה, או לתקן טעות שלנו. ומה שחשוב יותר-גם אם לא נגיע בשיחתנו עד לשלב שבו נצליח להעלים את אותה תחושה, לפחות נגלה את חיבתנו ואהבתנו, כשננסה להבינו ונשתתף במילים מפורשות בכאבו. כשאזניו ישמעו, שאנו מבינים עד כמה יכולה תחושה כזו להכאיב ולהציק, הוא לפחות ירגיש שיש מי שמוכן להקשיב לו ומנסה להבינו.

רגע חושבים

הרב אליהו רוסתמי

למי לומר תודה? (המשך)

רשותו, שנאמר "וילך משה וישב אל יתר חותנו, ויאמר לו אלכה נא ואשובה אל אחי אשר במצרים ואראה העודם חיים, ויאמר יתרו למשה לך לשלום" (יתרו ד, יח). משה רבינו מבקש רשות מיתרו ואם יתרו היה אומר לו שלא ילך, לא היתה גאולה, יתרו נתן למשה את הבת שלו לאשה, אז הוא חייב לו את החיים! מכאן נלמד כמה צריך אדם לכבד את חמיו וחמותו, לא להיות כפוי טובה!

כדי לתרץ נמחיש זאת במשל, אם אדם יושב בסעודה והמשרת משקה אותו יין, למי צריך להודות? צריך להודות לבעל היין, אבל את התודה הוא אומר למשרת שהביא לו את היין. ואם כן גם בנדון שלנו אמנם אני מחויב הכרת טובה לצינור שעשה לי את הטובה, אבל צריך לדעת שבעל היין זה הקב"ה, ואם המשרת הזה לא היה מביא לי את היין, היה מגיע משרת אחר ונותן לי את היין.

יוצא לנו שאדם מחויב להודות לאדם שעשה לו את הטובה אבל בתוכו צריך לדעת שהאדם הוא כמו אדמה, הוא רק צינור, ואם הוא לא היה מביא לי את הטובה, הקב"ה היה שולח שליח אחר!

התודה זה הדבר הכי חשוב לפני בורא עולם, בתפילה פותחים בהודאה, תודה על כל מה שנתת לי, ונתת מעל ומעבר למה שמגיע לי, ה' שונא אנשים שלא יודעים להגיד תודה! שאמרו חז"ל, לעתיד לבוא כל הקרבנות בטלים וקרבת תודה אינו בטל.

שמעת בשורה טובה! תגיד לה' "מזמור לתודה"! אם בישרו שנוולד לך בן, תגיד מזמור לתודה לה', ואחר כך תגיד תודה למיילדת!

ה' יתברך רוצה שנגיד תודה לכולם, שלא נישאר חייבים לאף אחד, כי אם תישאר חייב לא תוכל להיכנס לגן עדן. אבל בכל מקרה התודה העיקרית היא לבורא עולם, ולאחריה גם לשליחים.

ראינו שבוע שעבר מה שאומר רבינו בחיי, אם מישהו עשה לך טובה רוחנית או גשמית, צריך להסתכל עליו כמו שמסתכלים על האדמה שהצמיחה לך עץ תפוזים, האם אתה אומר תודה לאדמה או לעץ, בדואי שלא, אלא אתה מודה לבורא יתברך שגזר על האדמה להוציא פירות.

רבים שואלים על רבינו בחיי, והרי התורה מדריכה אותנו בהכרת הטוב, ומרחיקה אותנו מכפיות טובה. עד שאמרו חז"ל "כל הכופר בטובתו של חברו, סופו לכפור במי שאמר והיה העולם". אם אדם עשה לך טובה, ואתה מסובב את הפנים ממנו, אתה תסובב את הפנים גם לקב"ה, זה תהליך שחייב לקרות, אין מציאות אחרת. ואם כן למה אומר רבינו בחיי, שאם מישהו עשה לך טובה צריך להסתכל עליו כמו על אדמה, והרי אתה מחויב להכיר לו טובה!!!

ונחזק את השאלה מדברי רבותינו, כתוב בזוהר הקדוש שאם מישהו עשה לך טובה, ולא החזרת לו טובה בעולם הזה, אתה לא תיכנס לגן עדן עד שתחזיר לו טובה, כלומר אתה תרד לעולם הזה כדי לעשות לו טובה שלא תישאר חייב. לכן אמרו רבותינו על אברהם אבינו "וילך למסעיו מנגד ועד בית אל" (בראשית יג, ג) שהלך לפרוע הקפותיו, כל מי שגמל חסד עם אברהם קיבל תשלום בחייו, שלא תהיה מציאות שמישהו עשה לו טובה, והוא לא החזיר לו, כי בשמים לא נותנים לך להיכנס למקומך בגן עדן עד שתחזיר לו טובה!

אי אפשר שלא להחזיר טובה לאדם שעשה עמך טובה, אדם שהוא כפוי טובה הוא שרוף בנשמה, הוא הכי רע בעולם, אם אשתך התאמצה והכינה לך אוכל, עשתה לך כביסה, גיהצה וקיפלה, ניקתה את כל הבית, ואתה בא הביתה עצבני וצועק! כמה היא טרחה למענך, במקום שתתן חיוך ותביא לה גלידה ושוקולד אתה כפוי טובה! תדעו לכם אין מנוס! אדם כזה עתיד לכפור בטובתו של הקב"ה!

הקב"ה מבקש ממשה רבינו לגאול את עם ישראל. אומר לו משה אני לא יכול לגאול את עם ישראל, כי נשבעתי ליתרו שאני לא יזוז ממדין בלי

הרב אליהו רוסתמי מרצה באתר ישיבת אור דוד להרצאות נוספות בקרו באתר 'ישיבת אור דוד'

רוצה לטעום טעמה של תורה?

הנך מוזמן לבוא וללמוד בישיבתנו הקדושה בראשות

הרה"ג דניאל זר שליט"א

ביחד עם צוות נרחב של תלמידי חכמים ואברכים המלמדים ומרוממים את בני הישיבה בתורה ויראת שמים עם יחס אישי ומתוך הארת פנים ארוחות ברמה גבוהה, חדרי מגורים נקיים ומחוזגים, יציאה לטיולים ובריכות, מחנה קיץ ועוד.

03-5701212

המכבים 108 בני ברק | info@rabenu.com